

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

نوشتا تک: خواگمر (Reader)

(پروفیسر حسن ناصر)

3 میکوپنہ

نوشتا تک: کتاب آتیاں ہلوک امر واریک ”ناول ماں“

(ڈاکٹر منیر منفی) (7)

4 میکوپنہ

افسانہ: بمش آخاشاد

(یوسفی بلوچ)

5 میکوپنہ

افسانہ: ولے آخا بلے

(نور پرکانی)

6 میکوپنہ

افسانہ: ڈوک ایلم تا، زچک تینا

(خادم لہری)

خوانشت بھرم: کتاب تون سنگتی

(شہزادہ بابل جان)

7 میکوپنہ

افسانہ: گس

(ڈاکٹر لیاقت سنی)

8 میکوپنہ

خلتی دروشم: چتکی (16)

(عصمت بلوچ)

ہفتنی

All About #Brahui

کوٹھہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

تالار

ڈیجیٹل تزییشن، اومیت و گرتیک

(شوگال)

انسانی تاریخ نا بھلا سفر ائی اینو بندغ ہندن ء گور باسے آ سلوک ء ہراڑے ماڈی راستیک تندی اٹ ڈیجیٹل سبھا ائی بدل منگ ائی ء۔ ڈیجیٹل تزییشن بیرہ ٹیکنالوجی نا شوندری نا پین اف، بلکن دا اسہ ہندن ء پوسکن ء جہانی نظام اسے ہرا بندغ نا سوچنگ، پہہ منگ و زند تہ بنگ نا وڑ ء ماس آن بدل کرسا سر فینے۔ دا وڑ اسہ کنڈ آ آگہ انسانیت نا مون آ بے کچ شوندری اومیت نا پوسکن ء درگہ ملانے، تو ایلو کنڈ آ منہ ویل اس ہم چک کرینے، ہرا فک پک و پیدوار افس۔ اومیت آتے ہنگے تو ڈیجیٹل تزییشن اسہ ہندن ء کراسے ہرا علم و معلومداری ء ہر بندغ نا دوئی ایسنے تسے، ڈو غار سیم تا بے اثر منگ، جہانی کہول آ فکری خوکی، وول و پچھڑ انسانی ویل آتاے آئی نا کمک اٹ دمدستی ایسر، دا ہموروشنا گمانک ء ہرا فک اسہ جہانی خلق انا حالیت ء جہانی کوٹھی اس اسکان سر کرینو۔ اینو بندغ مہالو آن بھاز زیات وس وواک انا خواجہ ء کہ او اسہ کلک آ کرن آتیا تالان علم ء تینا مون آ ساڑی خنک۔ ولے مگہ دا شوندری تینا نہاد ء ہم دوئی کپنگ ء؟ اسکرین تا گروٹنگ آتا پداٹ ہرا گرتیک اودیم ء، او انسانی

ہینکاروشونکار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیبل روڈ کوئٹہ خان شہیک کرسا 302
فیبر 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

نوشتانک

خوانگر (Reader)

پول اودے ہند کنگ اٹ بھلو کر ڈاس
دوئی کیک - او خوانگر ء زبان، روایت و
شعریات ناشعور تخوک ء اسہ فعال ء ذہن
اس سرپند مریک -

گوپی چند نارنگ جدید لسانی و ساختی نظریہ
غانا رداٹ خوانگر ء معنے ناپک کنگ ناسہ
اہم ء وسیلہ اس نکا - او نازدات معنے اسہ
ہند آپک سلوک ء گڑا اس اف بلکہ خوانگر نا
خوانگک آن ردد بند ہلسا کیک -

وزیر آغا ادب ء اسہ ذہنی و نفسیاتی ء
آزمونده اس پاکہ - او نازدات خوانگر نا
نفسیاتی کیفیت و ذہنی کہول متن / نمشت نا
پہہ متنگ اٹ اسہ کرداس دوئی کیرہ -

سلیم احمد نا بابت خوانگر تینا دود ربیدہ
روایت و تینا قدر آتھون اوار فکری روایت
آتا بابت ادب ء سرپند مریک - ہندون
ہردوران خوانگر ادب ء اسہ پوسکن ء معنے
اس ایٹک -

ہندون اردو ادب نا نقاد آتا نظریہ غاتے
ہرن یادے کی پارانا تو دافتا نیام اٹ اٹی
تون اوار چندی اختلاف آک ہم ساڑی
ء -

دے کی پارانا نقاد آک خوانگر ء نظریاتی و
فلسفیانہ بندا آتیا اسہ بن مٹی ء حیثیت
اس تر - اوقات نازدات نمشت اسہ تالان
نظام اسے و خوانگر معنے نازدو بنداٹ
آزات و فعال ء کر ڈاس دوئی کیک -
بارت، آتسر و فیش نوشیکار نا لائچی و
خواری ء پد ہشا خوانگر ء معنے نا خالق
نکار -

داڑان چپ اردو نقاد آک خوانگر نا اہمیت
ء امن کر سا ہم نمشت، روایت و تہذیب
تون داناسیالی ء گوجانگ کتوس - فاروقی و
نارنگ ناخوک آخوانگر اخس لائچی یا فعال
مرے وے او زبان و ادبی روایت آتا
پد و او مل اٹ معنے ء ہند کیک - اردو تنقید
اٹ خوانگر نا آجونی تون اوار ادبی قدر و
تہذیبی شعور آہم زور شاعک - دا پانگ
کینہ دے کی پار نظریہ اٹ خوانگر ء
زیات نظریاتی آجونی دوئی ء -

3 میکرو پتہ غا برجاء

ادب ء سوگو کیک اونا ردم اٹ مکک
ایٹک -

ششمیکو تفسیری خوانگر

دا خوانگر اسہ خاص ء فکری، راجی یا نظریاتی

..... پروفیسر حسن ناصر

پس منظر اسے تون نمشت ء خوانک - ودا
نمشت ناویدن ء تینا فکری خوکی تیان متاثر
مرسا ہموڑا نامعہ ہلیک - ذکک مارکسی،
نفسیاتی، یا تہذیبی نقطہ نظر -

خوانگر نا بارواٹ دے کی پارانا نظریہ غاتا
چاچ ء ہلین تونے خوانگر نا بابت چندی
نظریہ غاک دو بریرہ او فتنے ٹی پی آ نقاد
رولان بارت نا، ہرا نوشیکار نا مرک انا
نظریہ ء مُستی اتسا دا پارے کہ نمشت نا

معنے نوشیکار نا ارادہ تون تفوک اف بلکہ
خوانگر نا خوانگک اونا عمل قرات آن ودی
مریک - اونا رداٹ ہر خوانگر متن یا نمشت
ء اسہ پوسکن ء معنے اس ایٹک، ہندا آن
سوب معنے وخت اس ہم پک متک -

ولف گانگ آئیسر، ناردات نمشت اٹ
گڑا اس ہند خالی سلک و دافتنے خوانگر تینا
آزمونده و تینا زانت اٹ پُر کیک - و ہندا
عمل خوانگر ء تخلیق اٹ شریک جوڑ کیک -

اٹھینے فیش، ناردات معنے ء کینی آخوانگر نہ
بلکہ تفسیری جماعت ردد و بند ایٹک - یعنی
اسہ خاص ء راج یا علمی ٹہراس نمشت ء ہرا
وڑ خوانگک ہموڑا اوڑان معنے اس کشک -
اردو ادب نا نقاد آتا پارہ غابریں تو شمس
الرحمن فاروقی نازدات خوانگر معنے ناپٹ و

دا خوانگر گواچنی اٹ ساڑی مرے یا معنے
وے تخلیق نا عمل اٹ دا نا گمان بھازا ہم
مریک -

دا ہمو گمان مریک کہ نوشیکو تینے خوانگر نا

..... پروفیسر حسن ناصر

ہندا تخسا نوشتہ کیک کہ کنا نمشت نا نمشت
سرپند مروک آ جا کہ نہ جا کہ اس ضرور مرو
ہرا کنا ذہن و کنا فکر انا ٹک ء ضرور خلو ہرا
کہ کنا لوز آتیی اودیم ء، ایلو پارہ غاہرن تو
تخلیق کار ہم جا کہ نہ جا کہ اس تینا خوانگر

تینٹ مریک، او تینا گھادون تینا نوشت
ء مُستی ایٹک ہرا اونا فکر انا بال ء، اونا ہمو
فکری اپروچ ء ہرا اسہ نمشت اس ناسوب
مریک -

چار میکو معنی خوانگر Implied reader

دا خوانگر نا گمان ء دے کی پارانا تنقید اٹ
خاص وڑ گانگ آئیسر مُستی ایٹک - معنی
خوانگر ہمو مریک ہرا نمشت نا تہذیبی ساڑی
مریک - ہرا ٹی نمشت تینا ساخت و زبان
نا مکک اٹ خوانگر نا رابھشونی ء کیک کہ او

ہرا اوڑا دے خوانے اوڑان معنے کشے -
ڈن پانگ کینہ کہ نمشت یا متن تینٹ تینا
خوانگر ء جوڑ کیک -

ششمیکو فعال خوانگر:

فعال آخوانگر ہمو دے ہرا نمشت ء بیدس
فعال آن قبول کپک --- بلکہ او سوج
ہر کک معنے ء پورویک معنے ء اسہ دروشم
اس ایٹک پوسکنوڑ تنقید ناردات ہندا خوانگر

وسیلہ اس جوڑ مریک -
ہندا اوڑا ادب اسہ برجاء مکالمہ اسے ---

نہ تینا خودی ء بیان اس -
ہندون کہ ادب اٹ اونا چندی بٹخ آک ء،

خوانگر نا ہم چندی وڑک مریرہ -
ہر خوانگر ء اسہ ترازو یا اسہ آب آتھنگ
نئے ادب تون انصاف ء نئے خوانگر

تون - ادبی تنقید اٹ خوانگر ء جتا جتا پلو
تینٹ ہنگانے و ہندا بندا او اونا کینی وڑ
تے بیان کنگانے -

اونفے ٹی او لیکولس خوانگر ء، لس خوانگر ہمو
مریک ہرا ادب ء سہا ت تیری، وخت
تدبہنگ یا جوزہ غاتا تسکین کن خوانک -

اونی یا نظری آشرہ غاتی تینے پُک - بلکہ
کہ کڑد و جوزہ غاتیان جس ہلیک - دا
خوانگر ادب نا پنی متنگ اٹ بھلو کر ڈاس
سرایٹک -

ارٹھیکو نقاد خوانگر، نقاد خوانگر ادب ء فنی،
فکری و اسلوب نا ترازو ٹی تول کیک - او
نمشت نا سرحال، ہائی، ساخت، علامت و

زبان و بیان نا چاچ ء ہلیک - ڈن انگا
خوانگر ادب نا آب و ادبی روایت آتا
ردوم اٹ اسہ بنداوی ء حیثیت اس
تھنگ -

مُستھیکو بے مٹ خوانگر Ideal Reader

بے مٹ خوانگر ہمو تصوراتی آخوانگر ء
ہرا دے نوشیکو تینا ذہن اٹ تخسا تخلیق
کیک - دا خوانگر زبان نارموز آتیاں ہی
واخب مریک - و علامتی آتیا تہذیبی اشارہ
غاتے سرپند مریک و نمشت نا تہذیبی ڈرسا
اونا اصل آخسی ء کشک و نمشت ناویدن ء
گچین آگھادون اوڑان اونا جم معنے ء
کشک -

ادب اسہ تخلیقی و فکری عمل اسے، ہرا بیرہ
نوشیکو نا قلم اسکان سلپک، دا خوانگر
(قاری) نا ذہن اٹ سرمرسا تینا نمشت
اٹ سرسبب مرسا تینے پورویک - پوسکنوڑ
(جدید) تنقید اٹ دا گمان سوگو مسنے کہ
اگہ خوانگر مفت تو نمشت بیرہ بٹخت آوز آتا
اسہ جم کچل اس مریک، و تینا نمشت ء پوک
کیک - ہندا سوب ء کہ جدید ادبی شہرہ ٹی
خوانگر ء اسہ بن مٹی ء حیثیت اس دوئی ء،
اودے معنے نازدو بند ء بٹھنگ اٹ اسہ
بھلو کر ڈاسے نا خواجہ تھنگک -

دا شرہ ٹی اگہ نخوانگر نا لغوی معنے غاتھن
تو خوانگر ہمو بندغ ء ہرا اسہ نوشت اسے
خوانک -

وے ادبی اصطلاح ٹی دا بیرہ خوانک آ
اف بلکہ نمشت ء سرپند مریک، اوڑان
اسہ نمشت اس کشک و نوشت نا تہذیبی ڈرسا
اونا تہذیبی اودیم آمعنے غاتے پاش کرک آ

مریک -
خوانگر نمشت یا متن ء زندہ تھنگ لوز آتے
معنے ٹی بدل کیک، ہندون ادب ء ذاتی و
جم آزمونده اس جوڑ کیک -

ہندون خوانگر ادب ناسہ المی ء بٹخ اسے -
دا سوج ودی مریک کہ خوانگر و نوشیکو نا
نیام اٹ سیالی انت ء، تو خوانگر و نوشیکو

نا نیام اٹ سیالی روراست وے بھاز
گروڈب مریک - نوشیکو نمشت تخلیق
کنگ نا وخت آرو راست خوانگر ء مون آ

تھپک وے اونا لاشعور نا گنج آوز انا وڑ
اسے ٹی اونا خوانگر اوڑون ساڑی ء،
نوشیکو دا گڑا غاسا چنگ آ مجبور مریک
کہ کنا نوشت اٹ ہرا اودیم آ

نمشت / متن ء اوڑون کس چاری ء، کس
اس تو اسے ہرا کنا لوز آتیی کنا زندانا
آزمونده غاتھون اوار کنا کیفیت و کنا

جوزہ غاتھون ساڑی مریک - ہندون
خوانگر ہم نمشت ء خوانگک وخت آ
نوشیکو ناشعور و فکر اٹون مکالمہ کیک -
ہندون نوشیکو تخلیق نا پنا ء کیک و خوانگر
تخلیق ء معنے ایٹک، داڑے نمشت یا

متن ہر تو م آتا نیام اٹ حالی حوالی ناسہ

کتاب ناپن "ماں"

صنف: ناول

چھاپ سال: 1907

مصنف: میکسم گورکی

اردو ترجمہ، پبلشرز:

سنگ میل پبلشرز لاہور

☆☆☆☆☆

.....7.....

نوشتانک

کتاب آتا پنے غا تا نیام آن ہلوک آمر وار یک

..... پروفیسر ڈاکٹر منیر حنفی

(کتاب آتا دار یو لوک، review ناپن نا حساب اٹ شاید کہ مفہم، دافنے نوشتکار تینا readings of interest نارداٹ نوشتہ کرینے، ہرا کہ اونا چندانا است

خوائی تا حساب اٹی ء۔ داکف ذاتی ءنؤس ء، ہرا کہ اونا ریڈر اسے نا حیثیت اٹ، انت اس کہ اودے جوان لگانے ہمودے براہوئی زبان اٹی خوندی کرینے، ناول آتا جا کہ جا کہ کبھی شیخ آتا ریویو اف، دن پادافنی اونا است خوائی متنے، تو دافنا بارو اٹ نوشتہ اف: ادارہ)

کروئی تمک، انتنے کہ دا کاریم آن ننا سنگت و پاول اس تازندائی آسراتی متنگ کیگ۔ انتنے کہ پولیس والا کہ دا پہرہ مریرہ کہ پمفلٹ نوشتہ کروک و بشوک آک ہندادو، تو اوفتیا پین تختی مریرہ۔ اوکف دا ہم ہرہ کہ پاول بلہ کس تو پمفلٹ نوشتہ کریگ۔ بشکا کہ، خفیہ پولیس والا

انا ادب ء خوانسا پوسکٹوز آدب اٹ تینا نمشت نا درک ء خلیک۔ ہندا گمان نا سوب آن تخلیق کار خواگر نا اچوچ ء کم نکسا ادب نا ردوم اٹ متنے تورک، حالانکہ ننا اینونا ہرا خواگر ء اونمشت تون اوار اونا اسلوب زبان و بیان ہائی و فن تکنیک ناچی درک متنگ۔ ہندا خواگر ادب اٹ پوسکٹوزی تون اوار اونا ردوم کن چاری ء۔

براہوئی ادب اٹ مسٹیکو خواگر نا شیخ ہمو خواگر ء کہ ہرا ادبی جس اتون متن اٹ درک و نمشت نا تک ء اونا ادبی آب آ خلیک دا خواگر لس ہمو بندغ آک ء کہ ہرا براہوئی ادب آن بیدس ہم ایلو ادب آتا مطالعہ ء کیرہ ادتینا زبان نا ادب نا آب ء ہم ہمو آب آ پڑہ۔ دا خواگر نا بارواٹ ہرا ننا تخلیق کار ء اونا دا گمان ء کہ ننا خواگر اودہ در لائح اف، یا اونا فکری اچوچ اودہ در اف ہرا کہ علامت تجرید یا تشبیہ استعارہ غایتان نمشت نا تک ء خلی۔ دا گمان ہمو وایتی آ نوشتوگ آتا ء، ہرا نوشت اٹ ردوم آن بیدس روایت آتینا نمشت نا بندادو ء متنگ نا کڈ ء بلہرہ۔ حالانکہ اینونا ہرا لس خواگر ء او پوسکٹوز دور

تینا مار ء تینا خن تا مومن آن خناس اینونا مومن آساڑی الو۔ شام اسکان اوج ء دیر ارغ اس کنپک۔

.....۱۲.....

ارامہ دے آن پدکلیفنگ نا توآر آن پد لمہ درگہ ء ملک، تو سموگوف و گور ایوانوچ تہٹی بریرہ، تو گور اودے پاک کہ اینو سہب اتون کولوائی ایوانوچ جیل آ بس، اودے جیل اٹی ارا تو پانزدہ دے بندی کنگا س۔ جیل اٹی اونا اوڈہی خوخول و پاول تون منے، اوکف نے کن کلہوتسنو کہ فی خلیس۔ پاول پارینے کہ ہرکس اونا کسرا و ننداٹ بریک تو اودے منہ دے جیل اٹی پچی گدریفوئی تمک۔

گور ایوانوچ لمہ ء پاک نے ساء ء پاول چل و پچکیو بندغ ء کہ اودے قید کنگا نے۔ لمہ نے اسہ پین کاریم اس ہم

شام اتون لمہ خاچوک مریک، و پاول تینا بسترہ غا لیٹوک کتاب اس خوانگ اٹ مریک تو اودیم پولیس والا کہ اراٹی شوکتگرہ، اودے دزگیر کیرہ دیرہ۔ لمہ تینا بج ء دیوال اٹی لیٹک ہوکف، و پاول نا بارو اٹ سوچ کیگ و ”ہندا خاکی وردی والا تیکن اونا است اٹی خربنی و نفرت نا جوزہ غا تا جرودی مریک کہ لمہ غا تے اوفتا مارتیان پیرہ دا خاطر آن مریرہ کہ اوفتا مارک عدل و انصاف نا خواہندار ء۔“

سہب اتون ریپن اراٹی پیہک تینا ریش آن پرانا دیرتے چند سٹا پاک کہ استونکنا اراٹی ہم شوکتگرہ، ہر گڑ ء پول پول کریر۔ کچ آن زیات کرینگ تسر و بدر کریر۔ ہمو دے درست لمہ بج اس کنپک، اونا گٹ آن چچ گدریفوئی کہ انتنے کہ اویکا

خواگر

(Reader)

.....2 میکوپنہ غان ہرجا

تینا امتحان یا پرچہ یا تحقیق نا پڑا ہرک دن پانگ کینہ کہ ڈگری کن خوانک، دا خواگر نمشت آن چپ تینا نمشت تون کاریم تورک۔ اونمشت اٹ سرسری ڈرک۔

ارٹیکو خواگر ہمودے کہ ادتیت ہم تخلیق کار ء ہرا ادب تون ہب متنگ ادتیت ہم نوشتہ کیگ۔ او خواگر ء نن لس پانگ دا سوب کپنہ کہ اونوشت ء ارا وڈ اٹ خوانک اسٹ ہمو کہ اونا زبان بیان، ہائی، اسلوب ء ہرک۔۔۔ ایلو دا خواگر ہمودے کہ اونوشت نا فکر سرحال و نمشت ء پنگ۔

او پیرہ تینا فکر نا گڑا تے خوانک ادبی پوآ نمشت ہرا دے متن پاندا اوڈان تینا نمشت نا گڑا تا جاچ ء ہلیک۔

دے کی نظریہ غایتی خواگر ء روایت و دود ربیدہ غاتون گنڈوک سرپند تنگنا گے۔ ولے ہرن تو ہرٹوم آتیتی خواگر ء ادب نا سوگویی نا ملی ء شیخ اس پانگانے۔

براہوئی ادب اٹ ہرا خواگر نا گمان ء اوٹی مسہ وڈانا خواگر نے دو بریک۔ اسہ خواگر ہمودے کہ او براہوئی ادب ء

ای گڑاس پرچہ و اشتہار جوڑ کرینٹ داکل ء ای تیت کرینٹ دادے کارخانہ نامزور آتسکان سرکروئی ء۔ لمہ پاک کہ ای دا ماریا تون کاریم کیوہ تا کہ تینا پڈ ء ولفنگ کین، تو اونا گڑا تے تنگ کن کارخانہ کی کاوہ تو پرچہ و اشتہار تے ہم ہموڑے سرکیوہ۔ لمہ ماریا کارسونا تون ملک تو پاک کہ مست بندغ آتے جیل اٹی دزی وداڑلی نا سوب آن بندی کنگا کہ داسہ تو تینا حق خواہنگ آ بندی کنگک۔ پاول ہراہیت آتے کن اینو جیل اٹی ء، اودافنے تین کن کتے بلکن کل اکن کرینے۔ نے فریشان مروئی اف اگہ بندغ آک زبان اٹ منپس ولدا ہم بندغ شر و گندہ ء چاہک۔ ماریا لمہ ء پاک کہ کارخانہ نا مالک آک دا پہرہ مریرہ کہ نن اسٹ ء لغت اس خلیہ پنے تو او دیتنگ کپک ولے داڈان انت مریک اسٹ ء خلیہ تو سدپن بش مریرہ۔

لمہ ناہیت آتا ماریا غا دا اثر تمک کہ او ماریا نا گڑا تے بہا کنگ کن کارخانہ نا تہٹی کاہک، و ماریا نا چند کشت نا گڑا باز آ رہا کنگ کن دنگ شروع کیگ۔ (ہرجا ء)

بندادوی نقطہ نظر نمشت اٹ اودیم امعہ نا پٹ و پول ء۔ ننا ایلو وڈا نا خواگر داسکان اوڈے سرینتے اور راست گڑا تے زبانی بیان اٹ خواہک تو داڈان ادب نارودوم و ادب نا پوسکٹوزی آ بھلو فرق اس بریک، بلکہ داکان ہم مونی او ادبی آ ہرا لوازم آک ء اوفتیا چپ سدھا غا بیان ء معہ نا گچنی تکک، ہراڈان معہ اسہ جاگہ غاسک او ناہدا ویل چٹ کاہک گونڈ مریک، ہرا نمشت کہ لس ادبی غالف اٹ مریک اونا تہٹی نمشت اٹ تہہ داری مریک و چندی پالوک اوڈان پیش تہرہ، و چندی معہ غاک اسہ نمشت آن پیش تمسا ادب نا پاناد ء شاییت کنگک تون اوار ادب اٹ ردوم نا وسیلہ مریرہ۔ ☆☆☆☆☆

افسانہ

مش آخاشاد

قدراف۔"

ارغ آتے باسے ایس۔ ارغ کنگ شروع کریر، ندیم صاحب خنا کہ مہر اللہ باخوے جوڑ کیک ولے بائی کنگ است آن دیک، اگہ باخوے بائی کیک تو باخوے خنا سنگ است

..... یوسفی بلوچ

آن تے کاہک۔ اسل چرت آتیبی کاہک ڈب ہلک۔ ندیم صاحب مدان اسے آ پارے "مہر بابا" مہر اللہ اسہ وار اتون بجم کرے پارے "اجی صاحب"۔ ندیم صاحب پارے "مہر بابا! انت مس چا وہ دا منہ دے ناع کتھ آک وڑنگ افس نے.....؟ جوان ارغ کنگ افس"۔ "نہ صاحب نا ارانا ارغ آتا مٹ اف"۔ مہر اللہ ورندی تس۔ "گڑا انت مسئلہ؟ نی منہ دے ناع نئے جوان ارغ کنیہ، نئے ہیئت کیہ، نئے خہ، کنے پانے انت ویل اس ہلکنے؟ یا کنے آن است ائی نا نئے؟"۔ ندیم صاحب مہر اللہ خان سوج کر سا ہنا۔ "نہ نہ صاحب خدا غا پاش ء نئے نے آن ناراض اٹ، نئے کتھ آک بے مزہ ء"۔ مہر اللہ ورندی تس۔ "گڑا انت منہ دے ناع دن مونجا اس، انت ویل اسے نارے کنے پا"۔ ندیم صاحب پارے۔ "صاحب ارانا و چناتا تنیائی فریشان کیک کنے، اوقتا ویل بنک کنیک کنے"۔ مہر اللہ پارے۔ "انتے انت مس.....؟ انت نارائی..... کنا مطلب نا زبیفہ زندہ اف.....؟"۔ ندیم صاحب حیران مسرا اوڑان سوج کرے۔ "نہ صاحب کنا زبیفہ زندہ ء بلکہ اصل زندگی

دیک گدرینگسا ہنار، منہ تو مست دفتر کن پوسکن بھرتی مروک ارا ورننا افر بسر۔ اوهیان اسٹ "ندیم صاحب" ایڈمن براچ ائی بس۔ ہراڑے کہ مہر اللہ چرستی کس۔ ندیم صاحب کس تو افراس ولے افری والا تہہ و مگرو ائی الو۔ اومون روشن، مدام بشحدہ و ہینین ہیئت کروک ء بندغ اس کس۔ شاہد ندیم صاحب نانت انا برکت کس کہ مہر اللہ نا پیشانی نا کرچ آک کم مرسا ہنار۔ اونا مون نا موخ مرس۔ او داسہ مہر اللہ آخا بلکن ندیم صاحب نا "مہر بابا" کس۔ اول اول ائی ندیم صاحب نا لچ بکس ائی اسہ بندغ نارغ بسکے ولے داسہ ندیم صاحب نا لچ بکس ائی ارا بندغ کس ارغ تنخوک مسک۔ لچ بریک شروع منگ تون نئے ندیم صاحب افر و نئے مہر اللہ چرستی۔ مطلب نئے افر و نئے نوکر والا فرق، نئے اتج گیپ۔ نماز، ارغ و چانا وقفہ ئی مہر اللہ گپ کریکہ، ندیم صاحب کالج و یونیورسٹی اسے اسٹوڈنٹس آجبار اونا ہیئت آتے خف توریہ۔ ندیم صاحب پاریکہ تے "مہر بابا! ای شارانا بھلا اسکول ائی خواناٹ، کالج و یونیورسٹی ئی بھلا بھلا پروفیسر آتا لیکچر آتے بنگٹ۔ ولے نا ہیئت آک پین ء۔ نی بندغ ء زندگی ء آدینک ائی نشان ایہ۔ "مہر اللہ پاریکہ"۔ "نہ ندیم صاحب ای ہراڑے نم ہراڑے ای ان پڑہ جاہل، بیہرہ نم تون سابت تیری کیوہ، کنے تیٹ درک لکچ کہ ای ہراکان لگوہ ہراکان ڈوہ، ارائی چنک کنا ہیئت آتیا مخرہ، پارہ ابا و کمپیوٹر نا دور ء، نیٹ و موبائل آتا دور ء، نا ہیئت آک داسہ متکن ء۔" ندیم صاحب پاریکہ "مہر بابا! گڑا او بے قدر ء بندغ ء۔ ایہن ہم پارہ کہ ارانا بیہرہ

او کاریم آن خن دز الو۔ ہڈ حرامی کتو کہ۔ ڈیوئی نا پابند کس۔ تینے کل آن مست دفتر آ سر کریکہ۔ پیست و بیچ سال نا ملازمت ائی اسہ دے ہم بے سوب چھٹی کتویس۔ دفتر ائی بھاز آک چھٹی کن ہر شش تو آن پدا سہ وار باوہ یا لمہ ء کسفرہ۔ بھاز آک پیست سال مست کہو کہ آ بیہرہ ء اسہ وار ولدنا ملخمو ت آن کلئی کر فریہ۔ ولے دا بندغ باوہ نا مرک انا چار میکو دے دفتر ائی تو لوک کس۔ سنگت آک خنار تے خنار پاریر "مہر اللہ چا وہ سرکار او پڈا ء نا پین آ کیک کہ باوہ نا مرک ء الاس بسس۔" اوئی پیہہ نا لالچ الو۔ دفتر ائی مروک آدو نمبری تیان تینے مرتخاس۔ صاحب نا ٹیبل آ تنخوک آفائل آتیا نئے کس انا فائل ء شیف با نسیکہ نئے کس انا فائل ء پیہہ کن بڑزا کریکہ۔ اوڑان پڈیوئی آگلوک آک سائیکل آن موٹر سائیکل و بھاز آک گاڈی تا خواجہ مسر۔ ولے او داسکان سائیکل آ دفتر آہنگہ۔ سائیکل ء ہم دفتر ائی تینا خن تا مون آ سلفیکہ۔ وخت وخت مخا کہ تینا سنگت جانل (جان محمد) تون پاریکہ "جانل نما اسکول و گاڈیک تیل آچلینگرہ، مہر اللہ نا سہراب خان سائیکل نا پین 'حید آ چلینگک"۔ شروع شروع ئی اومون ملوک، ماخول و خوش تب ء بندغ اس کس۔ پیشانی آتے کرچ الو۔ ولے دفتر نا ماحول، افر و باپوتا غوراٹ آک، غرت و غمب، ارانا رٹ و کٹ، چناتا فریشانیک اودے خرین جوڑ کریر۔ اوڑان زند انا جس گم موسس۔ وخت اس کہ بھاز مونجا مسکے تو تینا سنگت جانل تون است انا لار ء کشاکہ پاریکہ "جانل! ارائی چنک داڑے افر آک نئے بندغ آخاشاد یاخل انا بت سچھرہ"۔ پاریکہ "اجل! رویہ غاک خرین، است آک کوٹ و نیٹ آک چپ مسر گڑا رشتہ غاک مخورہ۔ زبیفہ ارغ ء الک، سنگت سنگت ء دروایک۔ باوہ مار ء بے ارا کیک۔ ایلیم ایلیم ء سم تا گواچی کیک۔ واگہ کس دن انگا ہیئت آتا تاب ء آتھک کتو اتینے گلو کیک۔"

تو اونکنگ ء، ای تو زندہ منگ نا بیہرہ نقل کنگ ائی اٹ۔ تاکہ تینا چنکا چناتے خوش تنگ کیو۔" مہر اللہ ورندی ترسا پارے۔ ندیم صاحب اسل چپ، او بیہرہ مہر اللہ نا مون ائی ہر سا ہنا کہ، مہر اللہ ای نو اڑکن اسہ پوسکن ء ہیئت اس کنگ ائی کس..... مہر اللہ ہیئت ء مستی درسا پارے "ندیم صاحب ہرا تم بندغ چکٹ آتے بال ائی خنک تو اونا است ہم بال کنگ خواہک، ولے بندغ دا پہہ منگ کہ چک بال ائی مرے یاد رخت آتیا تو لوک او کہ ہرا تم بٹ کیک تو اونا بٹ آک ڈغا ر آکس انا دستار آ، ٹوپ آیا کاٹم آ تمرہ، یا کس انا گد آ۔ ہندن اسٹ نا بال، اسٹ نا بڑی ایلوفتے بے شرف کنگ نا سوب مریک"۔ کمرہ ئی اسل چچی تالان کس۔ ندیم صاحب چپ آچناتا ہنار مہر اللہ نا مون ائی ہنگ کس۔ مہر اللہ ہم زرس چپ کنگ آن پد ولدنا ہیئت ء شروع کرے "صاحب بھاز آ بندغ آتا تنخوک آ تنگ ایلوفتے نن تاخ آن بڑہ، بس ای ہم ہندن اونا چک آنا بال کنگ نا خواہش و اونا تنخوک آ بھلا ق تا گواچی مسٹ"۔ مہر اللہ دوئی توروک آ باخوے بائی کرے، خلا سنگ ء شروع کرے، باخوے گدر بنگ آن گد ولدنا ہیئت ء شروع کرے۔ مہر اللہ پارے "ندیم صاحب شروع ئی کہ ای بھرتی مسٹ او وخت نن پوسکن خلق آن امپسا شار آ بسسن، خلق ائی ہم نن گدانی کسن۔ داڑے دفتر ائی اسہ صاحب اس کس نجم صاحب۔ نجم چھٹی نا وخت آکوک اٹ پاریکہ 'فل اشاپ' اونا ہندا فل اشاپ پانگ تون کل کاریم ء بس کریرہ۔ چنک آتے تینا ہر فریہ اراتے کن سر بلکہ۔ ای خلقی گدانی ان پڑہ سٹ۔ دافل اشاپ نا مطلب ء لچ پہہ متوڑ۔ منہ تو آن پدا ای اسہ باوہ اسے آن ہندا فل اشاپ نامنی ء سوج کریت، تو باوہ پارے مہر اللہ "فل اشاپ" کتابی ء لوز اسے..... لوز نہ بلکہ اسہ چنکو بک اسے۔ ہراڑے کہ دانگ بس چھس ہیئت ختم پوسکن آ ہیئت شروع"۔

افسانہ

ولے آخابلے

ای بھلو وخت اسے آن پداوڑا تینے پاش کریٹ۔۔۔ تو کئے لگا کہ اوکمزور مسنے اونا چیت سئی منتے۔۔۔ خوشی اوڑان گوہنگانے۔۔۔ بیماریک اودے تینا پلوڑ ائی کریٹ۔۔۔ اونا جان نا دیر در ختم مسنے۔۔۔ اونا رنگ پوشکن ہڑینگانے۔۔۔ زندج ای اوڑان بے چکار مسنت اینو کئے دچھ امر اوڑکن گڑتی ہرفے ارمان بسک۔۔۔ ای جنگی دادنا پلو آ مون ۽ ہڑساٹ اوخین خینس انار آبار نسک بروٹ آتے تینا تاب تر سائیل ائی دن چرپ کریس کہ شہ بلاخ ترہ۔۔۔ اسہ اسہ پٹ تے جتا سینیگر ناپت آبار جک سہ۔۔۔ ”جنگی۔۔۔ نے انت انا تخواہ ایتوہ۔۔۔ نی بچ سار سنبھال کتنس۔۔۔“ ای جنگی آن سوج کریٹ۔۔۔ جنگی دادوار ختم رسا مون آن کنرا چہیکسا ہڑتوم آدو تے بھاز عاجزی ٹی معانی ڈول تھے۔۔۔

”سائیں باورکیس اسہ گڑانا کتی اکل۔۔۔ دیر خوراک تے اسل برہر۔۔۔ ہر گڑا وخت آتسٹ تے۔۔۔“ جنگی بشخندہ کرسا پارے۔۔۔ ولے اونا وارختائی آن کئے لگا کہ جنگی اودے چیت کنگ آن بھاز تینے چیت کریٹے۔۔۔

”چیت مسک تو دن رنگ تے پوشکن پوشکن زاڑچوہ متوکہ۔۔۔ اٹ وخت آن نا جوڑے۔۔۔“ ای اونا کمزور آ ہائی ۽ خسا بھاز آ بیماریک تاگمان ۽ کریٹ جنگی آن ارفیٹ۔۔۔

”سائیں باورکیس دچھاٹ وار

.....نور پرکائی

تماڑ تو ننگان تینا کمرہ غان پیشن متوڑ۔۔۔ کئے دن وارا لوکہ ای تینے ہڑدے اوڑا پاش کروست۔۔۔ اونا جان جوڑی نا جوڑی ۽ تینٹ ہر ووست اونا دیر خوراک ۽ تینا خن تا مون آ کروست۔۔۔ ولے کئے داخہ وخت الوکنا مجلس وکچاریک ویل سواد آک کئے دن اختہ کریسر کہ ای اودے وخت وخت اسل گیرام دریہ۔۔۔ دکھ بھاز وخت آن پداوڑا ائی اوڑا پاش کریٹ تو اونا مونجا غا چچی کئے آن گلہ دار نسک۔۔۔ اودے کئے آن ڈکھ اس۔۔۔ باوہ غان پد

ای اودے بے قدر کریٹ۔۔۔ ای تینا است ائی لچی مسٹ۔۔۔ ”جنگی داد۔۔۔!“ ای جنگی ۽ توار کریٹ ہرا کہ کنا گاڈی ۽ بچ خنگ نسک۔۔۔ ”جی جی سائیں۔۔۔“ جنگی داد دینکسا ہڑتوم آدو تے تقسا بھاز نیاز مندنی اٹ کنا مون آسلیس۔۔۔

”ہن شارا ڈاکٹر اس ایت۔۔۔ تاکہ کئے اونا نا جوڑی ناردرک لگتے۔۔۔ ای ہنداڑے زندوک اٹ۔۔۔“ ای جنگی ۽ حکم تھ۔۔۔ جنگی اوسائیں تو پارے ولے فکر انا گڑدان اسے ٹی تما کہ اینو بوتار ۽ انت منے۔۔۔ دانگ آن سنگت آتا فون نا بچ آفون نسک۔۔۔ است آکنا بس کہ اینو سنگت آتے لہڑی بچی ہاؤس ائی دعوت نا پروگرام تروئی ۽۔۔۔ کئے داڑے اڈ بلنگ نا جیرت متو۔۔۔

”جنگی۔۔۔ نی ڈاکٹر ۽ انت۔۔۔ نشان ایت دارو دوا کہ۔۔۔ بس نے تمانے۔۔۔ ای کاوہ کنا ضروری ۽ میڈنگ

اسے۔۔۔“ ای جنگی ۽ اسہ وار پداوڑا غامٹ تینا گاڈی کن سر بلکت۔۔۔ ہنداٹی کنا نت اونا پوشکن ہڑینگلوک ۽ پن اسے آتتا اونا چہانٹ مس۔۔۔ خنٹا کہ لاغری آن ریس کونک خوشہ غاتیان تے ارا پالن ۽ خویک ریڑ ہلکر۔۔۔ اسہ کمزور ۽ تیلی اس کنا نت تے ٹی تینے آوشفسا کئے تورے۔۔۔

”کنا درمان ڈاکٹر تون اف نے تون ۽ کنا خواجہ۔۔۔“ پشہ نا ڈونگہ غانبار اونا نزد آ توار کنا خف تیا تما۔۔۔ کنا بدن جج لڑزا۔۔۔ اوہم بے یکی آن لڑنگ ائی کس۔۔۔ اونا روتہ غاک بے دیری آن چہانٹ خلکھ۔۔۔ اونا پن آک بے خوراک ائی دسک آبار ہنگن سہر۔۔۔ اونا تیلی تے جو بک آک چٹ چٹ کریسر۔۔۔ اسہ جو بک اس داسہ ہم اونا گٹ آبا ۽ سخت کریس۔۔۔ او تینے بے وی سئی چنڈا پر یاد اس باغان تے پیش تما۔۔۔

”کنا خواجہ کئے ہمو گڑا تے ایت ہرافتے نا باوہ کئے نسک۔۔۔“ او بھاز منت اٹ کئے پارے ای حیران اودے سیل کریٹے۔۔۔ ”کنا باوہ نے انت تسکہ کئے پا۔۔۔ ای ہم ہمو گڑا تے نے ایتوہ۔۔۔ نا مزلہ ۽ ہر فرہ۔۔۔“ ای اوڑان سوج کریٹ کنا توار نا ترندی گوہنگاس۔۔۔

”نا باوہ دیر اتون اوار کئے تینا خید ۽ تسکہ۔۔۔ شورہ تون اوار تینا نت تارند ۽ تسکہ۔۔۔ سہب شام تینا بشخندہ ۽ تسکہ۔۔۔ زندا کہ کن تون کچاری کریکھ۔۔۔ داسہ ہم کئے ہندا گڑا تا گرج ۽ ای جک جوڑ مرہوہ۔۔۔ ولے۔۔۔؟“ او دا ہیبت آتے کرسا ہنا کہ۔۔۔ باوہ نا خوراک وادنا لیلویک اسہ ریل اسے آبار کنا مون آچلیکسا تالان مسر۔۔۔ اسہ ترند ۽ گھوش اس بس کنا پٹ پٹ ۽ سرفے اسہ ارمان تا جوہہ اس کنا رخ رخ ائی پترینگا۔۔۔ اسہ پلو آن ائی بت آبار جک باروک سلوک نسٹ ایلو پلو آن موبائل نا توار اڈ ہلکو کہ۔۔۔ ای تینا دوٹی مٹ کرسا

موبائل ۽ بند کریٹ۔۔۔ چوٹ آتے کھسا تینے شپاڈ کریٹ فصل انا بوٹو اسے خمب کرسا اونا خوشہ غان دروت ہلسا پارہٹ۔۔۔

”ایون آن۔۔۔ ولے آخابلے۔۔۔“

مش آخاشاد

.....4 میکوپنہ غان برجبا

مہر اللہ گلاس ائی دیر زرس شانادیر کنگ ولدا پارے۔۔۔ ”ندیم صاحب کنا زندائی ہم دن پاکہ ہندن فل اشاپ بس، ولے صاحب لیقین چاس داخل اشاپ بیرہ اسہ چکو چک اس الو امر کہ ہمو بابو پانزده پیست سال مست پارہس، دا اسہ سیاہ مار اس کس۔ اسہ ہڑدھار اس کس۔ اسہ ہندن ۽ ہڑدھار اس کہ ہرانا باوختک بیرہ خاخر خسارہ۔ داخل اشاپ کئے نن نا استار تے دے آن نشان تس۔ کئے آڈ غار ۽ ڈڈ کرے۔ کنا است و دماغ ۽ لوڈو تس۔ ندیم صاحب کنا زندگی ہندا فل اشاپ آسلیس۔ ای داخل اشاپ آن چنگ کٹوٹ۔ ولے ندیم صاحب بیرہ ای آخاپین ہم ہندن ۽ بندخ سہر کہ اوفنا زندائی ہم کنا زندا آبار ہندن تک اس بس۔ اسہ ہندن ۽ فل اشاپ اس بس۔ اوفتیاں چندیک ہوغار، چندیک پٹار۔۔۔ چندیک سیال قریب آتے جج کریر، مٹا مفتی تیا ددینگار۔ واٹوڑ کریر۔ ولے صاحب اللہ چاکہ ای دن بچ کٹوٹ۔ نئے ہوغاٹ نئے واٹوڑ کریٹ۔ نئے سیال قریب آتے جج کریٹ نئے ملا مفتی تا رنداٹ ہناٹ۔ نئے تینے ڈنڈور کریٹ نئے اودے۔ بلکہ وخت اناک پاریرہ کہ ”ایلو نا گندنی تیا ماش شاتینا جوانی تیاہر“ کئے خراف کہ کنا جوانی گڑا س کس یا آخا۔ ولے ای اونا گندنی تیا ماش آخاشاد شاعاٹ۔ ای مسہ غل آخامسہ الار اونا دوا نتھاٹ تاکہ رشتہ سلے یا سلپ رشتہ غاتا شرف تینا جاگہ غاسلے۔ رشتہ غاتا ہمینی تینا جاگہ غا سوگومرے۔ رشتہ غاتا پن خرین مٹ۔“

افسانہ

دوک ایلیم تا، زچک تینا

غصہ غان گج و کف کروک آسمندرنا تندا
چولیک براز کر ستر تندا آن کزک نایکب
انامش ائی لکنگ لوڈ و تنگ سر۔ گمان
مسکہ، داسہ ایسہ لوڑہ بڑہ تے۔ دیرانا بائخ
اٹ کامبو، ملیڈ، کپوت چک آک بال
کرسا، دانگ ایگ خن تے چرہفنگ،
بین انالیرسی کن لجر، پڈنی و بین چنکو مچی
اسے نا پٹ و سٹ ائی سر، وے است
ایکیم، سچ اس دو جنگ الوتا۔ گمان مسکہ
سمندرنا ڈکھال اس کاٹم ہر فینے.....

.....خادم لہڑی

ان خدا براہیم سمندرنا 'برازنا' ناسوب آن
پہہ کس، وے لے جنگ الوتے امر کے.....؟
شکار دو ہفتنگ آن، است ایکیم کرسا
ان خدا براہیم، دو ہورک تینا لانچ آک کزک نا
پارہ غا پدی اتسا، وار اس سمندرنا غصہ
ہنگ کس، وار اس مرکزک آج مر ساجھی
ہلک آخلقت آ۔

براہیم شاعر اس کس۔ چل سال آ زندانا
تینا لانچ آ سمندر اٹ گوبی ترسا، مچی
ہلنگ، مہرانا تینا گودی کن شیرنوشتہ کنگ
سمندر آ ہفتنگ و ڈیہہ کن لیڈی پانگ
اٹ تیر کریس، وے سمندر آ دن ڈکال نا
گواچی منگ و براز کنگ آختو بس، امر
کہ منہ وخت آن سمندر بگڑینگو کسکہ۔
براہیم خن تے چرہفسا سمندرنا دیرانا بائخ
اٹ بال کروک آچک آتے ہرا۔ گمان

مس تے، بالی آچک آک تینا و چوری تا
تینا 'بین' آ، توار خلسا ماتن کنگ، مودہ
کشنگ آ۔ براہیم شیر اس ایاتا جوڑنگ نا
کوشت کرے، وے بے سبب مسکہ۔
کہ ہر ادے آن سمندر بگڑینگا کس، ہمو
دے آن اودے اشیر، ہجنگ الو۔
براہیم سمندرنا داغصہ آ پہہ منگ تون،
لمنی آ مہرے تے ہم چاہسکہ۔ ہمولہ ہرا

پہہ مروک آتا است آک راست و ملیک
شعور آن سیر مرہ۔ ہندا مہرتے براہیم نا
شیر تا زیبائی کس، وے داسہ دالمہ
بگڑینگا کس، غصہ تے براہیم آن شیر تا
لوڑ آتے پنگ، اودیم کنگ کس۔
سمندرنا کزک آ، سور و غب آچک مون
تے لچنگ کسکہ، چا گزداٹ تموک مچی تا
بارن آچوڈیک جرننگ کس، کزک نا
ریک آتا گروٹک چندی ڈس آتے تنگ
کس، کب اٹ لانچ منٹ چولی تون لوڈ
کنگ کس، کزک آن خوک ہنگ آبراہیم
خنا کہ سمندرنا کزک آچھی ہلک آشارانا
باتیک، وگشادہ ایپارنا شارانا مچی ہلک آ
ایلوٹکر اسباج مر ستر۔ براہیم ناست
ائی اومیت اس چست مسکہ، ہختہ کرسا
گلچورس کہ:

"مرے مف، لشکر آ داسہ ڈہ ہر فینے، کہ
سمندرنا نئے ڈکال نا گواچی مر ستر، براز
کنگ و مچی ہلک آتا تیر آ نیرنگاری نا
لیک آتے پشخ کرینے.....؟"
براہیم وقتون اوار منگ و یکوئی اس اوڈ
تنگ کن تندی اٹ لانچ آ تینا کزک آ
ایس۔ وے کزک آسر منگ تون افانخ
آک تے پریگار، کہ کزک آچ مروک آ

اوقا شارانا باتیک، ایپارنا شارانا بائی تون
اڑینگا سر، ملی تے موٹ کرے کہ اسٹ
ایلوٹا زچک آتے ٹی ہلک آ دا خلقت
سمندرنا لمنی آروحانی آتران ناشعور آن
انئے نابلد آ؟ انئے ساف تا کہ اودیم
جہ اس شطرنج نا پڑتالا آ، منون و ہین آ
مہرہ غانا گامک ڈٹ و چم اٹ سر فنگ
انگ آ؟ انئے درک لکنگ اف تا کہ شیر تا
لوڑ آک امر اودیم مر ستر ہنگ آ.....؟

ملوک آخن ہیٹ تیخ خنوک آک امین ہم
ملی اٹ سوچ کسہ، اوٹنگ تینا زیبائی نا
چم آتیت اوفتے راستی تیان چپ
شاغہ..... چپ تموک آک ہراکان
ہیت آخف ائی جاگ تنگ کسہ.....

"سمندرنا کزک نایکی آدا شارنا باوہ پیرہ
ئی آہنکین آ، داڑے مچی ہلنگ و ان خدا
منگ نا حق پیرہ ننا خلقت نا....." شہان
ترند آن ہکل کرے۔

"سمندرنا مچی ہلنگ نا ہم حق....."
ایپارنا شارانا بائی 'شکل' غصہ اٹ تینا
ہیت آکے۔

"نماشار کزک آن ایپارگشادہ آ، نمے دیر
حق تے، داڑے بریرے مچی ہلیرے، یا
نا خدا ہی نادعوئی کیرے....." شہبے ایپارنا
شارانا تے ہکل کرے۔

"شارنا نا گشادہ آ، توانت مس۔ ڈیہہ تو
اسٹ آ۔ نن ہم ہندا ڈیہہ انا بائی
آن....." ایپارنا شارانا گمشاد ورنندی
تسک۔

"کش کبوتینے، نہ تو جوان مفروئے....."
کلیری دھر کھوتاس۔

"نن و نم فرزند شریک آن، سیال و سیالدار
آن، بدرافن....." نورل اوفتے پہہ کرسا

خوانشت بہرم

کتاب تون سنگتی

مجے زندانا ہڑ و جبال آتینا گڈ تینا سنگتی آ
(Yuval Noah Harari) نا
کتاب "Nexus" تون بنا کریت۔ دا
کتاب چندی شیخ آتیا۔ اولیکو
شیخ Human Network نازی
آئے۔

اولیکو سوچ دادے کہ معلومات انت آ پارہ؟
چاہنداری نا گرج امرودی مریک؟

.....شہزادہ بابل جان

داسہ بھازول و پچڑ و شاییت آ سوچ آسے،
انئے کہ داسوچ آ ہر بندرغ تینا وں و شیخ انا
راٹ پٹ و پول کنگ، ورنندی تنگ نا
کوشت آیک۔

فرکس نا طالب علم (Physicists) دا
سوچ آ تینا شیخ انا بندوای گرج آتارداٹ
ایک۔

اسہ Physicists اس Matter
and Energy نا مک اٹ دانا
ورندی آخوندی ایک۔

بیالوجی نا پامدار آک Life یعنی، زندگی نا
سیبوع ہلسا داسوچ نا ورنندی آ لیرہ۔

اٹل ہندا وڈ و ڈول اٹ اسہ
Philosopher اس راستی آن خوک نا

ہکل کرے۔
"کزک نا دا ڈغار و سمندری ولایت نا
میرات آ، کہ نا شارانا کب آئے۔ سیال

و سیالدری کن ندر کنگ کپنہ تے....."
سبز تینا ہیبت آ کرسا، نورل نا زچک ائی

ہلک چیر کسے تے۔ تو اسہ ڈیہہ انا ارا
شارانا سا تگ بند آک اسٹ ایلوٹون

سرپٹ مسر، گڈرتے تینا ریڈ ریڈ کرسا،
لوچ کریتینے۔

سمندر بتزی غصہ ٹی بسک، چولیک تے
پوہاڑ کرسا، کزک نایکب انامش ائی

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

سوب آن داسوچ انا پٹ و پول آیک، و
"What is information"
ورندی آخوندی کنگ نا کوشت آیک۔

ہندن لس بندرغ تینا وڈاٹ داسوچ آ نیام
شیخ انا رداٹ مونی انگ نا کوشت آیک۔
دا کتاب "Nexus" دا جبال اٹ تنگ

آن بیدس کہ ہر خواجہ نا ورنندی انئے جتا۔
بلکہ اسہ جہانی آ ورنندی اس یا تعریف اس
تنگ نا کوشت آیک۔

تاریخ دا گڑا نا شاہد آ کہ تاریخ دان مدام
ماضی و آج نا سانچہ نا سوچ آن داسوچ
اناورندی آ بھاز جوانی اٹ تے۔

(برجاء)

کاٹم آ تینا خلکر۔ براہیم ناخن تیان خو نیک
آک ریڈ کریر، چک خلک ہرا، مر سمندر

ائی 'بھلا ٹرالر' آ مومن آ ہڑنگ پدی سر
ہلنگ آخنا، آسرو داس کشا، ساکس تے کہ

ٹرالر نا بین ڈیہہ اسے آن بروک آخزم و
خواجہ غاک شطرنج گوازی کرسا نا کولنگ

آ، اوڈ ٹرالر نا، ٹرال نیٹ (Trawl
Net) سمندر نا تہترین آن چھی تے

چوری و ہیدہ غاتون اوار کنگ، تین تون
دنگ آ.....

خلقی دروشم

16

چٹکی

اللہ ہر انگ آن ایس۔ مہمان باوہ ۽ بغل
کرے باوہ نادوتیان دروت بلک، پدا باوہ
اودے کوٹھ آ توٹھے۔ خوشامدی کرسا
اوڑان حوال بلک۔ ہندن خوشامدی بھاز
مرغن مس۔ اوکان پدلہ بش مس مہمان کن
خوآغان منج ۽ دیر شامغا ایس، مہمان ملاس
مسوس اراتاس دیر کنگ۔ پدا باوہ کنالہ

مشاٹ یکہ میٹل وچ ۽ خوفسہ داسہ ماسٹر
آیتان نے خلیس بلکنے۔ ای پاریت باوہ
طالب آک پاریر ماسٹر آک لٹ خلیہرہ۔
ہندا سوب آن ای تینے ڈکاٹ کہ کنے

عصمت بلوچ

غان ارنے کہ ارغ ارے اف مہمان مر
مٹھکے آن پتنگ ۽ بیٹنگ مروء۔ لمہ پارے
کہ ارغ ارے بیدیر ایف، نی بھہ ککڑ اس
تڑ۔ مہمان منٹو پارے کہ کنے پدین ۽ ارغ
اس ایت کن کن یکہ چا اس کر۔ ای چاٹی
ارغ کنیوہ۔ باوہ اونا ہیبت ۽ خف ٹو ٹو بش
مس ہنا ککڑ اس ددیفہ بلک، اودے
تڑے، پرہ پٹ کرے، مکر کرے لمہ ۽ نس
تے۔ لمہ سوتے سلا زوزو اوفتے خاخر آ
بیٹ کرے۔ باوہ چلچلی ۽ ہرنے مہمان نا
دوتے سلا پدا ارغ آتے اونا مون آتھا۔
(برجاء)

گپہ کہ دن کرلیس گڑا پدا میٹل، مچ انا
شوان مر، ذلیل خوار مر۔ ای پاریت گڑا
طالب آک کنے خلیفیر ای تینے خلیہرہ۔
ہندن باوہ ہیبت کنگ کس کہ اسہ مہمان اس

ہم بین استار سے ناکیرغ آن اُس۔“ کل
انا امنائی تون ہر کسی ارنے۔
”امی ہم نے آن اٹ“ بھاز آتا، کسو آبار،
برام آن پدا پدی تون اوار جسم اٹی بدلی
بریک۔ انسان نا تب و کیفیت و احساس
آتیہی ہم بدلی بریک۔ دانا جوڑی اس اف
بلکن قدرت و فطرت نا اسہ رنگ اسے۔
ڈاکٹر، گسو ناکند آ ہر ساتینا دلیل آتے بنا
کریس۔
کسو ناخن تیبی اوبلیو چار پت انا چلی اس
بس۔
گڑا ادا نا جوڑی بیرہ کنا اف۔
ہانی بھندہ کرسا پارے:
”نی اسل دراخ اُس۔“
پچکسی کرا رآ ہانی آن ارنے،
”ہلہ ای؟“
ہانی ولدی ترسا پارے:
”نی ہم دراخ اس۔ گڑا س بندغ۔۔۔۔۔
چٹ محسوس کیرہ گڑا اس اسہ تعلق اسے آن
پد، ہندن گڑا اس تب اٹی پدین مریرہ۔
ہر کسی، ہانی آ ہر سا پارے، ”ناسا ای اف،

راہی کرین خواننگ کن، نی کاسہ تینے ماسٹر
آیتان ڈکسہ؟ دن کہہ کنا مار۔ لمہ ہندن
کنے پنت، پرمان کنگ کس کہ باوہ اراٹی
بس کنے خنا پارے اڑے بلہ نا کتاب آک
ہرادو؟ ای پاریت باوہ کنے کتاب تھوس۔
باوہ پارے کنے بلہ درو ماسٹر آک پاریر کہ
نی تینا چنا کن چچ بل، بوٹ بل، اسکول
اٹی ن اودے کتاب تختی، پنسل ایلو گرج انا
گڑا تے ایٹہ۔ لمہ مخا پارے کہ نا مار خلیسے
تینے ماسٹر آیتان ڈکاٹ۔ ہندا خاطر آن
ماسٹر آک اودے ختمو کتاب تھوتے۔
باوہ کنے پٹ کرے پارے لغور نا ماری

ای ارغ کنگ اوکان پد تینا سرہ ۽ بڑی
آتھاٹ لمہ خواو ایلو ڈوتے دون آن دیر
کریس بس، خواہی نا خوک آکنے خنا توار
کرے پارے کہ کنا ساہ! بر کنے کمک
ایت، خوا ۽، ٹوپ آتے تھن۔ ای بش
مسٹ لمہ ۽ کمک تھ، خواو ایلو ٹوپ آتے
شیف ڈرفین پدا پیش ۽ کھڈاٹ بڑا ہانی
کید کریٹ، ارا غا بسٹ۔ گڑا لمہ کنے آن
ارنے کہ ایبو امرس اسکول؟ حوال آتے
ایت امر کریس؟ خوانا س آغا۔ ای پاریت
ندا ای خلیس۔ اوبلیو ماسٹر بس مند طالب
آن سچ ارنے منٹ ۽ سچ جو اوفتے بھاز
لٹ خلک، گڑا ای خلیس۔ ایلو طالب
آک پاریر کہ عربی نا ماسٹر ہم سخت خلیک،
ہندا خاطر آن خلیس، تینے ڈکاٹ۔ لمہ
کنے آن ارنے کہ نے گڑا کتاب تھر؟
ای پاریت آخا تھوس۔ ای تینے ڈکاٹ
نشان تھو تینے۔ کنے ماسٹر آک ختوس،
ای سچ بلوٹ۔ نی گڑا جوان کتھس۔ نے

کس

7 میکو پند خان برجاء

کچاری ٹی ڈب ہلوک آسن تاو آن کوٹھی نا
دروشم ہڑ بیگاٹھس، کس لینوک، کس جوکہ،
کس ٹی وی ۽ یک خشی ہرا کہ لکھتری اسرا یلو
نا ہیبت آتے بنگرہ و کچاری دا وعدہ اسکان
جوان باسسوس۔ ہراست ۽ لکنگ کس کہ
اونا است خواہی و تب انا ہیبت منگ ۽۔
”گڑا سے نما بنگٹ کنے ایماندار پروفیسر
بیکس، یات بنگ ۽۔ نے آن کس
خناس اودے؟“ ہر کسی کچاری آن کنیا
اس کنگ کن گپ ۽ مونی درے۔
”اؤ اؤ یار۔۔۔ اسیکا پا، پروفیسر بے کس
کنا تو آئیڈیل نسک، اونا خواننگ ناوڑ کنے
بھاز وڑا کہ“۔ کسو کلاس اٹی یکا بنگ نا تینا
تاثر ۽ ترسا بھل کرے۔
”تینا یون آبار اوہم بے کس نسک۔ سامتھو
اودے کس خلک یا ایکٹیوٹ اٹی کک“
ایمان سلامتی نا دعائیہ ڈول اسے تون، اسہ
وارولد اپین کسی ہیبت کرے۔
”اؤ کہ او ایونوزندہ مروٹھس، نے جوان ۽
ورندی اس نسک۔ اودام کلاس اٹی پاریکہ،
زندانا جانی آ آسرائی و سیبو، علم و راج اٹی

”کل سٹی پانگ ۽، آہا؟“
”کن کن دا کل ہیبت آک ہمو وخت آنف
انا، ہرا تم بندغ اسے تون، اسہ کڑمب ۽ بنگتی
اس مرے، اسہ ہڑ ۽ جوہ اسے ناسیالی اس
مرے۔ دا فلم نا کڑدارک منٹوٹ و بش
اسے ٹی اسرا یلو اڑان خوک بریرہ۔ ولے کنا
است پاک کہ است اسے ناست اسے
تون خوک وخت خواہک۔ ہرا تم اسہ
ایلو تون، پت، بھروسہ، و رازداری نا
ٹوف اس شنگا، گڑا است چکلی ودی مریک،
گڑا وخت وخت خن تا ملاسی تون اوار،
جو تک ہم بیٹنگ مریرہ۔“ کس گسی، ہانی نا
خن تیبی خن تے تخت کرسا ہیبت کرے۔ تینا
است انا ویدین ۽ پاش کنگ، آگس گسی نا
گٹ بارسا اناووز، کی بلنگ پاس انا شینس و
پوشکن، آرک آبار ہڑ بیگاٹھس۔

”سربے کس نا اسہ عادت اس دا ہم نسکد او
اسل مہرانا ہیبت کتو کہ، ولے کل چناک
اوڑتوں ہندن است بلکوسر، کہ اوکل انا
سنگت ۽۔ ہراست اوڑتوں تینے سوگو خیال
کریکہ۔“
کس آک، سرحال آہیبت آن ہیبت کشسا
ہنارہ، گڑا اس پاریرہ کہ مہر آن بیدر زند
پوک ۽، گڑا اس مہرانا سدرنگ آ دلیل تنگ
سہرہ، فلم انا ہندا وڑا اندارہ غایتا کوٹھی ٹی
تھگ، سوچ وورندی تاگوس نسکہ۔
”ڈاکٹر نی تینا پاتولیس، نے بنگلس۔ چاوہ نی